

indi og fyrirhöfn í sambandi við þetta mál hvorki verið studdur rökum né gögnum, og verður hann því gegn andmælum stefnda ekki tekinn til greina.

Niðurstaða málsins verður því sú, að stefnda beri að greiða stefnanda kr. 222.900 með vöxtum eins og krafist er.

Málskostnaður, þar með talinn matskostnaður, kr. 32.180, ákveðst kr. 78.000.

Dóminn kváðu upp Auður Þorbergsdóttir borgardómari, Bragi Þorsteinsson verkfræðingur og Karl Ómar Jónsson verkfræðingur.

Dómsorð:

Stefndi, Jón Loftsson h/f, greiði stefnanda, Véltaki h/f, kr. 222.900 með 7% ársvöxtum frá 1. júlí 1972 til greiðsludags og kr. 78.000 í málskostnað, þar með talinn matskostnaður, kr. 32.180, allt innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Mánudaginn 15. desember 1975.

Nr. 3/1974. **Olga Mörk Einarsson og**

Valur Mörk Valsson

(Logi Guðbrandsson hrl.)

gegn

Ragnheiði Kr. Björnsdóttur og

Svövu Magnúsdóttur og gagnsök.

(Hilmar Ingimundarson hrl.).

Dómenndur:

hæstaréttardómararnir Benedikt Sigurjónsson, Ármann Snævarr, Björn Sveinbjörnsson, Logi Einarsson og Magnús Þ. Torfason.

Lausafjárkaup. Samningar.

Dómur Hæstaréttar.

Aðaláfrýjendur áfrýjuðu máli þessu með stefnu 7. janúar 1974, að fengnu áfrýjunarleyfi 4. s. m. Krefjast þeir sýknu af kröfum gagnáfrýjenda „gegn greiðslu á kr. 289.961.00 með

8% ársvöxtum frá 18. október 1970 til greiðsludags“. Þá krefjast aðaláfrýjendur málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti óskipt úr hendi gagnáfrýjenda.

Gagnáfrýjendur áfrýjuðu málinu með stefnu 11. janúar 1974. Eru kröfur þeirra þessar:

1. Aðalkrafa: Að aðaláfrýjendur verði dæmdir óskipt til að greiða gagnáfrýjendum 413.602 krónur ásamt 8% ársvöxtum af 513.602 krónum frá 18. október 1970 til 21. september 1971, af 413.602 krónum frá þeim degi til 16. maí 1973, en með 10% ársvöxtum frá þeim degi til 15. júlí 1974 og með 14% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags.

2. Fyrsta varakrafa: Að aðaláfrýjendur verði dæmdir óskipt til að greiða gagnáfrýjendum 389.961 krónu með 8% ársvöxtum af 489.961 krónu frá 18. október 1970 til 21. september 1972, af 389.961 krónu frá þeim degi til 16. maí 1973 og með 10% ársvöxtum frá þeim degi til 15. júlí 1974, en með 14% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags.

3. Önnur varakrafa: Að aðaláfrýjendur verði dæmdir óskipt til að greiða gagnáfrýjendum 387.032 krónur með 8% ársvöxtum af 487.032 krónum frá 18. október 1970 til 21. september 1972, af 387.032 krónum frá þeim degi til 16. maí 1973 og með 10% ársvöxtum frá þeim degi til 15. júlí 1974, en með 14% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags.

4. Þriðja varakrafa: Að aðaláfrýjendur verði dæmdir óskipt til að greiða gagnáfrýjendum 348.602 krónur með 8% ársvöxtum af 448.602 krónum frá 18. október 1970 til 21. september 1972, af 348.602 krónum frá þeim degi til 16. maí 1973 og með 10% ársvöxtum frá þeim degi til 15. júlí 1974, en með 14% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags.

Í öllum tilvikum er krafist málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti óskipt úr hendi aðaláfrýjenda.

I.

Aðaláfrýjendur reisa kröfur sínar í málinu á eftirfarandi reikningsgerð:

Vörubingðir kr. 2.100.000
 ÷ 35% afsláttur — 735.000

Kr. 1.365.000

Aðstaða og heiti — 200.000 kr. 1.565.000

Vörubingðir eftir talningu og útreikningi Sigurðar Ármanns

Magnússonar kr. 2.095.495

Vörubingðir samkvæmt athugun

Simonar Kjærnesteds endurskoð-

anda kr. 1.905.278

Kr. 190.217

÷ 35% — 66.576 kr. 123.641

Kaupverð alls kr. 1.441.359

Reikningsuppgjör:

Yfirteknar skuldir samkvæmt 1. tl. kr. 586.398

Yfirteknar skuldir samkvæmt 2. tl. — 265.000

Greitt í peningum fyrir 18. október

1970 — 200.000

Greitt 21. september 1972 — 100.000 kr. 1.151.398

Eftirstöðvar kr. 289.961

II.

Gagnáfrýjendur gera eftirfarandi reikningslega grein fyrir kröfum sínum:

1. Aðalkrafa um greiðslu á 413.602 krónum er á því byggð, að kaupverð samkvæmt kaupsamningnum hafi verið 1.565.000 krónur. Aðaláfrýjendur hafa greitt samkvæmt 1., 2. og 4. tl. kaupsamningsins samtals 1.051.398 krónur svo og 100.000 krónur hinn 21. september 1972.

2. Fyrsta varakrafa um greiðslu á 389.961 krónu er byggð á eftirfarandi grunni:

A. Verðmæti vörubingða við gerð kaupsamn-

ings var talið 2.095.495 kr. ÷ 35% = kr. 1.362.071

B. Vörubirgðir við endurútreikning 1.905.278
 kr. ÷ 35% kr. 1.238.430

Lækkun kaupverðs kr. 123.641

Reikningsuppgjör:

Skuld samkvæmt kaupsamningi kr. 413.602
 ÷ lækkun kaupverðs — 123.641

Kr. 289.961

+ aðstaða og heiti verslunar samkvæmt fram-
 burðum aðilja, hækkun um 100.000 kr. . . . — 100.000

Alls kr. 389.961

3. Önnur varakrafa um greiðslu á 387.033 krón-
 um horfir reikningslega við sem hér segir:

A. Vörubirgðir samkvæmt útreikningi Símon-
 ar Kjærnesteds kr. 1.905.278
 ÷ 35% afsláttur — 666.847

Kr. 1.238.431

B. Aðstaða og heiti — 300.000

Kr. 1.538.431

÷ greiðslur aðaláfrýjenda — 1.151.398

Kr. 387.033

4. Þriðja varakrafa um greiðslur á kr. 348.602 er sama fjár-
 hæð og héraðsdómurinn dæmdi gagnáfrýjendum, en með
 breyttri vaxtakröfu.

III.

Samkvæmt samningi málsaðilja 18. október 1970, sem lýst
 er í héraðsdómi, var kaupverð verslunarinnar Varmár, er
 gagnáfrýjendur seldu aðaláfrýjendum, 1.565.000 krónur. Að-
 aláfrýjandinn Valur Mörk og Sveinbjörn, sonur gagnáfrýj-

andans Ragnheiðar, töldu vörubirgðir, sem fylgja áttu með í kaupunum, og skráðu þær. Verðútreikninga á vörum þessum leysti af hendi Sigurður Ármann Magnússon, er gagnáfrýjendur fólu það starf. Nam verð birgðanna samkvæmt útreikningi hans 2.095.495.08 krónum, en aðiljar kveðast hafa miðað við fjárhæðina 2.100.000 krónur, þegar gengið var frá samningnum. Eftir undirritun kaupsamnings varð aðiljum ljóst, að fyrir mistök hafði verð vörubirgða við greindan verðútreikning verið ofreiknað. Í bréfi Símonar Kjærnesteds, lög-gilts endurskoðanda, dags. 7. júní 1973, sem greint er í hér-aðsdómi, var rétt verð vörubirgða samkvæmt vörutalningar-bók talið 1.905.278 krónur. Hefur sú skýrsla eigi verið ve-fengd. Samkvæmt framburðum þeirra aðilja, sem helst fjöll-uðu um samningsgerðina, veittu gagnáfrýjendur aðaláfrýj-endum 35% afslátt af verði vörubirgða. Telja verður að að-iljar hafi lagt til grundvallar við ákvörðun kaupverðs fram-angreindrar verslunar, að verð vörubirgða væri 2.100.000, svo sem áður greinir. Upplýsingar um heildarverðmæti vörubirgð-anna voru frá gagnáfrýjendum komnar. Sá ákvörðunar-grundvöllur reyndist rangur, og þykir rétt, eins og hér hagar til, að gagnáfrýjendur beri halla af því. Þykja aðaláfrýjendur eiga rétt á lækkun kaupverðs af þessum sökum, og er hún rétt reiknuð 65% af hinu ofreiknaða vöruverði. Hafa báðir aðiljar talið, að sú fjárhæð nemi 123.641 krónu.

Málsaðilja skilur enn á um það, hve hátt verð aðaláfrýj-endur skyldu gjalda fyrir „aðstöðu og heiti“ verslunarinnar Varmár.

Í samningnum er þessa eigi getið sérstaklega, heldur er þar tiltekið kaupverð í krónutölu án sundurliðunar. Svo sem fyrr er greint, miðuðu aðiljar gagngert við það í samningsviðræð-um sínum, að vörubirgðir væru reiknaðar á 2.100.000 krónur, en gagnáfrýjendur gæfu síðan 35% afslátt af því verði. Fæst þá fjárhæðin 1.365.000 krónur. Samkvæmt þessu ætti sá verð-þáttur, sem varðar heiti verslunar og aðstöðu, að hafa verið verðlagður á 200.000 krónur.

Gagnáfrýjandinn Ragnheiður telur, að þessi þáttur kaup-verðs hafi átt að nema 300.000 krónum. Aðaláfrýjandinn

Valur Mörk skýrir einnig svo frá, að rætt hafi verið um, að þessi þáttur yrði verðlagður á 300.000 krónur, en gögn máls sýna, að ummæli hans lúta að orðræðum aðilja, áður en kom að lokastigi viðræðna. Samningurinn ber með sér, að kaupverð var ákveðið 1.565.000 krónur. Þegar þessa er gætt og haft er í huga, hversu kaupverð verður brotið til verðþátta samkvæmt framansögðu, þykir rétt að leggja til grundvallar, að þessi þáttur hafi verið talinn 200.000 krónur í samskiptum aðilja, enda þykir varhugavert að virða svo framburð aðaláfrýjandans Vals, að í honum felist viðurkenning á herra verði.

Samkvæmt þessu ber að dæma aðaláfrýjendur óskipt til að greiða gagnáfrýjendum 289.961 krónu ($1.565.000 \div 123.641 \div 1.151.398$) ásamt 8% ársvöxtum af 389.961 krónu frá 18. október 1970 til 21. september 1972, af 289.961 krónu frá þeim degi til 16. maí 1973, en með 9% ársvöxtum af sömu fjárhæð frá þeim degi til 15. júlí 1974 og með 13% ársvöxtum af sömu fjárhæð frá þeim degi til greiðsludags. Aðaláfrýjendur hafa eigi boðið fram greiðslu á framangreindri fjárhæð. Ber að dæma þá til greiðslu málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals 100.000 krónur.

D ó m s o r ð :

Aðaláfrýjendur, Olga Mörk Einarsson og Valur Mörk Valsson, greiði óskipt gagnáfrýjendum, Ragnheiði Björnsdóttur og Svövu Magnúsdóttur, 289.961 krónu með 8% ársvöxtum af 389.961 krónu frá 18. október 1970 til 21. september 1972, en af 289.961 krónu frá þeim degi til 16. maí 1973, 9% ársvöxtum af sömu fjárhæð frá þeim degi til 15. júlí 1974, og 13% ársvöxtum af sömu fjárhæð frá þeim degi til greiðsludags.

Aðaláfrýjendur greiði stefnda óskipt málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals 100.000 krónur.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum..

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 12. september 1973.**I.**

Mál þetta, sem tekið var til dóms 10. þ. m., er höfðað með stefnu, birtri 30. nóvember 1971.

Stefnendur málsins eru Ragnheiður Kr. Björnsdóttir, Hveragerði, og Svava Magnúsdóttir, Rauðalæk 38, Reykjavík.

Stefndu eru Olga Mörk Einarsson og Valur Mörk Valsson, bæði til heimilis að Heiðmörk 24, Hveragerði.

Samkomulag er með aðiljum að reka mál þetta fyrir bæjarþingi Reykjavíkur.

Dómarinn hefur gert ítrekaðar tilraunir til að sætta aðiljana, en þær sáttatilaunir hafa ekki borið árangur.

Dómkröfur stefnenda eru nú þessar:

„Aðallega, að stefndu greiði in solidum stefnendum kr. 513.602.00 ásamt 8% ársvöxtum af kr. 430.000.00 frá 18. okt. 1970 til 15. desember s. á., af kr. 513.602.00 frá þeim degi til 1. sept. 1971, en frá þeim degi af sömu fjárhæð með 1% dráttarvöxtum fyrir hvern byrjaðan vanskilamánuð til 15. maí 1973, en með 1½% dráttarvöxtum fyrir hvern byrjaðan vanskilamánuð frá þeim degi til greiðsludags, og málskostnað að skaðlausu samkvæmt gjaldskrá L.M.F.Í., allt að frádregnum kr. 100.000.00, sem inntar voru af hendi 21. sept. 1972.

Til vara, að stefndu greiði in solidum stefnendum kr. 489.961.00 með 8% ársvöxtum frá 18. okt. 1970 til 1. sept. 1971, en frá þeim degi af sömu fjárhæð með 1% dráttarvöxtum fyrir hvern byrjaðan vanskilamánuð til 15. maí 1973 og með 1½% dráttarvöxtum fyrir hvern byrjaðan vanskilamánuð af sömu fjárhæð frá þeim degi til greiðsludags, svo og málskostnað að skaðlausu samkvæmt gjaldskrá L.M.F.Í., allt að frádregnum kr. 100.000.00.

Til þrautavara, að stefndu greiði in solidum stefnendum kr. 389.961.00 með 8% ársvöxtum frá 18. okt. 1970 til 1. sept. 1971, en frá þeim degi af sömu fjárhæð með 1% dráttarvöxtum fyrir hvern byrjaðan vanskilamánuð til 15. maí 1973 og með 1½% dráttarvöxtum fyrir hvern byrjaðan vanskilamánuð af sömu fjárhæð frá þeim degi til greiðsludags, svo og málskostnað að skaðlausu samkvæmt gjaldskrá L.M.F.Í., allt að frádregnum kr. 100.000.00“.

Stefndu krefjast sýknu af öllum kröfum stefnenda gegn greiðslu á kr. 289.961.05 með 8% ársvöxtum frá 18. október 1970 til

greiðsludags, en að stefnendum verði dæmt að greiða þeim málskostnað.

II.

Í stefnu segir m. a. svo:

„Með kaupsamningi, dags. 18. okt. 1970, keyptu stefndu af stefnendum fyrirtækið Verzlunina Varmá s.f., Hveragerði. Umsamið kaupverð fyrir verzlunina, þ. e. vörulager, aðstöðu og heiti, var kr. 1.565.000.00, sem greiðast skyldi þannig:

1. Stefndu tóku að sér að greiða vöruvíxla samtals að fjárhæð	kr. 586.398.00
2. Stefndu tóku að sér að greiða víxla í Búnaðarbanka Íslands, Hveragerði, samtals	— 265.000.00
3. Stefndu skyldu gefa út skuldabréf til þriggja ára, gjaldd. 1. sept., vextir 8%	— 400.000.00
4. Stefndu greiddu í peningum	— 200.000.00
5. Stefndu skyldu greiða 15. des. 1970 í pen. . .	— 30.000.00
6. Stefndu skyldu greiða 15. jan. 1971 í pen. . .	— 30.000.00
7. Stefndu skyldu greiða 15. febr. 1971 í pen. . .	— 30.000.00
8. Stefndu skyldu greiða 15. marz 1971 í pen. . .	— 23.602.00

Samtals kr. 1.565.000.00

Vextir af greiðslum skv. tl. 5—8 skyldu vera 8% p. a. frá dags. kaupsamnings.

Stefndu hafa ekki enn innt af hendi greiðslurnar skv. tl. 3 og tl. 5—8, samtals kr. 513.602.00. . .

Stefndu hafa haldið því fram, að vörulager hafi verið ranglega reiknaður út og eigi hann því að lækka um kr. 128.700.00 og heildarverðið um sömu fjárhæð. Á þetta geta stefnendur ekki fallið, enda sáu stefndu sjálf um vörutalninguna ásamt öðrum stefnanda, Ragnheiði. Stefndu keyptu Verzlunina Varmá s.f. á föstu verði kr. 1.565.000.00 án tillits til þess, hvort vörulager var meiri eða minni. Peningagreiðslurnar skv. tl. 5—8 áttu að miðast við það, að heildarverðið yrði skv. framansögðu. Þó þykir stefnendum rétt að gera varakröfuna, þar sem tekið er tillit til hugsanlegrar lækkunar á vörulager skv. framansögðu, en þó án allrar viðurkenningar á réttmæti þessarar lækkunar“.

III.

Í greinargerð hefur lögmaður stefndu skýrt svo frá:

„Þegar kaupsamningurinn á dskj. 3 var gerður, lágu fyrir ákveðnar upplýsingar um hið selda, þ. e. bók um vörutalningu. Var vörutalning þessi gerð í sameiningu af seljanda og kaupanda, en allir verðmætisútreikningar í bókinni voru gerðir á vegum seljanda.

Á gagni þessu var byggt við gerð kaupsamnings. Eftir að samningurinn hafði verið gerður, var farið yfir útreikninga þessa, og kom þá í ljós, að skekkjur voru í þeim ýmist til hækkunar eða lækkunar.

Við kaupin hafði verið gengið út frá tölunni kr. 2.095.495.08, sem var síðan lækkuð um 35% í kr. 1.362.245.08. Við þetta var bætt kr. 200.000.00 fyrir aðstöðu og talan síðan sléttuð af í kr. 1.565.000.00, sem var söluverð skv. kaupsamningi.

Þegar tillit hafði verið tekið til skekkjunnar í verðútreikningi var vörulager á kr. 1.885.884.78 að fráðregnum 35%, eða kr. 1.225.825.11, sem gefur þá söluverð kr. 1.425.825.11.

Mismunur nemur því kr. 139.174.89, sem stefndu krefjast þess, að verði dreginn frá fyrstu greiðslu inn á verðið.

Telja stefndu sig því hafa staðið í skilum með kaupverðið að öðru leyti en því sem umdeilt er, og er sýknukrafan á því byggð“.

IV.

Stefndi Valur Mörk Valsson gaf skýrslu hér fyrir dómi hinn 28. mars 1973, og var þá m. a. fært til bókar:

„Mætti kveðst hafa undirritað kaupsamninginn á dskj. nr. 3. Nutu stefndu aðstoðar Sveins J. Sveinssonar, lögfræðings, við samningsgerðina. Snorri Árnason, lögfræðingur, gætti hagsmuna stefnenda við söluna. Mætti kynnir sér vörutalningabókina á dskj. nr. 11. Kveðst hann hafa skrifað vöruheitin, magnið og einingarverð, en ekki niðurstöðustölurnar, sem skrifaðar eru með blýanti. Í vörutalningarbókinni eru þrjú laus blöð, sem klemmd hafa verið við öftustu síðu bókarinnar. Mætti kveðst ekki hafa skrifað það, sem á þessi blöð er skráð. Telur mætti, að stefnandi Ragnheiður hafi skráð texta blaðanna og að hún hafi ein og án samráðs við mætta annast vörutalningu á þeim vörum, sem þar eru tilgreindar. Vörutalninguna, sem skráð er í vörutalningarbókina, kveðst mætti sjálfur hafa annast ásamt Sveinbirni Þorkelssyni. Mætti kveðst ekki vefengja það vörumagn og einingarverð, sem hann skráði í bókina. Hins vegar kveðst hann vefengja útreikn-

inginn, sem skráður er með blýanti. Þegar vörutalningunni var lokið, fékk stefnandinn Ragnheiður vörutalningarbókina, og var þá ekki farið að reikna út verðmæti einstakra vörutegunda, sem skráðar höfðu verið í bókina. Sagði Ragnheiður mætta, að hún myndi senda bókina til Reykjavíkur og láta þar reikna út heildarverð þeirra vara, sem skráðar væru í bókina. Vörutalningin fór fram fimmtudaginn 27. ágúst og föstudaginn 28. ágúst 1970. Kaupendur tóku við verzluninni 1. september 1970, og hafði þá ekki verið gerður kaupsamningur, en munnleg loforð voru gefin á þann veg, að kaupverðið skyldi miðast við heildarverðmæti vörulagersins að frádregnum einhverjum afslætti af verðmæti hans, og auk þess skyldu greiðast kr. 300.000.00 fyrir nafn og aðstöðu. Þessi munnlegi kaupsamningur var gerður á heimili Ragnheiðar í Hveragerði. Viðstaddir voru Ragnheiður og maður hennar, Þorkell Guðbjartsson, mætti og faðir hans, Valur Einarsson, og Snorri Árnason. Um greiðsluskilmála var umsamið, að auk kr. 105.000.00, sem síðar verður getið, skyldu kaupendur strax greiða kr. 95.000.00 til viðbótar, og fór sú greiðsla fram í fyrstu viku september 1970. Í þessu sambandi tekur mætti fram, að hann og móðir hans, Olga Mörk, hafi um mánaðamótin júní/júlí 1970 gert húsaleigusamning við Þorkel Guðbjartsson þess efnis, að Þorkell skyldi leigja verzlunarhúsnæði í sama húsi og kaupsamningurinn dskj. nr. 3 tekur til, þ. e. nyrðri helming jarðhæðar Breiðumerkur 23. Átti Þorkell að afhenda húsnæðið tilbúið til leigu 1. september 1970. Um miðjan ágúst 1970 varð ljóst, að Þorkell gat ekki staðið við samninginn af sinni hálfu. Lagði hann þá til, að stefndu keyptu verzlunina af stefnendum, og varð það að samkomulagi með þeim skilmálum, sem að framan greinir. Kaupsamningurinn á dskj. nr. 3 var undirritaður á Selfossi. Var þá rætt um vörulagerinn. Þá var allmikið rætt og ágreiningur var um afsláttarprósentuna á vörulagernum. Ragnheiður gaf upp verðmæti vörulagersins kr. um 2.100.000.00. Var sú tala ekki vefengd. Stefndu vildu miða afsláttinn við 50% af vörutalningarverðinu, en stefnendur vildu ekki samþykkja svo háan afslátt. Samkomulag varð um 35% afslátt. Vörutalningarbókin lá ekki frammi á Selfossfundinum, en mætti hafði áður beðið Ragnheiði um að fá að yfirlíta bókina. Hafði hún lofað því, en af efndum varð ekki. Á Selfossfundinum lofaði Ragnheiður að afhenda mætta vörutalningarbókina. Frá Selfossi fékk mætti og móðir hans, Olga Mörk, að sitja í bíl, sem tilheyrði fjölskyldu Ragnheiðar. Var ekið beint heim til Ragnheiðar í Hveragerði, og af-

henti Ragnheiður mætta þá vörutalningarbókina. Í þessu sambandi er mætta bent á skýrslu Ragnheiðar í síðasta þinghaldi. Mætti staðhæfir, að Ragnheiður hafi afhent honum bókina hinn 18. október 1970, eins og hann greinir frá hér að framan. Mætti kveðst fljótlega hafa farið að yfirlíta útreikningana í vörutalningarbókinni. Rakst mætti víða á skekkjur í útreikningunum. Tilkynnti hann Ragnheiði um þetta. Ragnheiður kvaðst vilja athuga, hvað gera skyldi, þegar svona hlutir kæmu upp. Mætti gerði nú rækilega rannsókn á útreikningunum, dskj. nr. 12. Kveðst hann hafa skráð allt, sem ritað er með rauðu í dskj. nr. 12. Það, sem skráð er með bláu, er skráð af lögmanni hans, Sveini J. Sveinssyni. Eftir að mætti hafði skráð leiðréttingarskýrsluna, dskj. nr. 12, afhenti hann Ragnheiði bókina aftur samkvæmt ósk hennar. Fékk mætti þá skriflega viðurkenningu hjá Ragnheiði um þá afhendingu bókarinnar. Mætti fékk bókina síðan aftur hjá Ragnheiði. Telur mætti, að það kunni að hafa verið 17. nóvember 1970. Afhenti hann Ragnheiði þá kvittun þá, sem hún hafði gefið mætta um afhendingu á bókinni. Mætti kveðst því ekki hafa í höndum kvittunina, sem Ragnheiður gaf, en telur líklegt, að hann eigi stofninn af kvittuninni. Fyrir 17. nóvember 1970 fór mætti, faðir hans, Ragnheiður og Þorkell, maður hennar, á fund lögfræðinganna á Selfossi. Var fundurinn haldinn í skrifstofu Snorra Árnasonar. Mætti lagði fram leiðréttingarskýrsluna á dskj. nr. 12, en vörutalningarbókin sjálf var þá í vörslu Ragnheiðar, en var ekki lögð fram á fundinum. Rætt var um útreikninga á verðmæti vörulagersins. Gekkst Ragnheiður inn á, að útreikningar í vörutalningarbókinni yrðu endurskoðaðir og að endurskoðun lokinni skyldi söluverð verslunarinnar endurskoðað og umreiknað í samræmi við rétta niðurstöðu á útreikningi vörulagersins. Ágreiningur varð um, á hvern hátt greiðslur skyldu breytast, ef verðmæti vörulagersins reyndist ekki rétt útreiknað. Náðist ekki samkomulag um það á þessum fundi. Annar fundur var haldinn á Selfossi. Báðir lögfræðingarnir voru þá mættir svo og mætti, móðir mætta og Ragnheiður. Á þeim fundi endurskoðaði Snorri Árnason vörutalningarbókina lið fyrir lið og fékk að lokum sömu niðurstöðu og Sveinn J. Sveinsson hafði áður fengið við sína endurskoðun. Mætti man ekki, hvaða tölu þeir fengu út, en sú tala var rúmlega kr. 200.000.00 lægri en sú fjárhæð, sem Ragnheiður hafði gefið upp, þegar kaupsamningurinn var undirritaður. Mætti er spurður að því, hvort niðurstöðutala lögfræðinganna hafi verið kr. 1.885.884.78. Kveðst mætti ekki geta svarað

því. Mætti er spurður að því, hver hafi verið niðurstaða seinni fundarins á Selfossi. Mætti segir, að kaupendur hafi gert seljendum tilboð þess efnis, að mismunurinn, sem fram kom á fundinum, skyldi dragast frá kaupverðinu í fjórum áföngum, þannig að helmingurinn af mismuninum skyldi dragast frá 5. lið kaupsamningsins og eftirstöðvarnar frá tölulið 3 í kaupsamningi. Ragnheiður óskaði eftir fresti, þar til hún hefði talað við eiginmann sinn, og var það samþykkt. Tilboð þetta var munnlegt. Mætti kynnir sér dskj. nr. 14. Kveður hann þar fram koma tilboð það, sem kaupendur gerðu á síðari Selfossfundinum. Við nánari athugun telur mætti, að samkomulag lögfræðinganna um leiðrétt-ingartölur á verðmæti vörulagers hafi verið kr. 198.000.00, eins og í réttarskjali nr. 14 greinir, og telur því, að um misminni hafi verið af sinni hálfu, þegar hann greindi frá hér að framan „rúmlega kr. 200.000.00“. Um hálfum mánuði eftir Selfossfundinn síðari hringdi Þorkell í verslunina til mætta og tilkynnti, að seljendur hefðu samþykkt tilboðið, sbr. dskj. nr. 14. Varð það til þess, að mætti samþykkti víxla, eins og tilgreindir eru á dskj. nr. 14, en móðir hans gaf víxlana út. Voru víxlar þessir afhentir Þorkeli. Síðar skilaði Þorkell víxlunum aftur með tilmælum um, að nafn föður mætta yrði einnig á víxlunum. Á það vildu kaupendur ekki fallast, og féll Þorkell þá frá því að taka tilboði kaupenda. Mætti kynnir sér dskj. nr. 14 betur. Hann segir, að á síðari Selfossfundinum hafi orðið samkomulag um, að söluverð verslunarinnar skyldi lækka um kr. 144.200.00, sem sundurliðast þannig:

1. Lækkun vörulagers kr. 198.000.00	÷ 35%	..	kr. 128.700.00
2. Vöruvíxlar umfram samning			— 14.500.00

Samtals kr. 144.200.00“

Stefnandinn Ragnheiður Kr. Björnsdóttir hefur gefið skýrslu hér fyrir dómi 19. og 28. mars 1973. Var þá m. a. fært til bókar: „Mætta segir, að hún hafi ekki í höndum nein gögn um vörutalninguna, og kveðst hún mótmæla lækkunarkröfu stefndu, að því er vörulagerinn varðar. Vörutalningin fór þannig fram, að stefndi Valur og sonur mættu, Sveinbjörn Þorkelsson, önnuðust aðallega talninguna og skráðu hana niður í sérstaka bók, sem mætta afhenti stefnda Vali hinn 17. nóvember 1970 í því skyni, að hann ætlaði að athuga hana. Kveðst mætta ekki hafa gefið neina yfir-

lýsingu í því sambandi, en kveðst ekki hafa talið neina ástæðu til þess að hindra stefndu í að skoða vörutalningarbókina“.

„Skýrsla stefnda Vals hefur verið lesin fyrir mættu. Mætta tekur fram, að hún hafi fengið dskj. nr. 14 til athugunar, en hún kveðst ekki hafa samþykkt tilboðið. Hún kveður heldur ekki hafa orðið samkomulag um lækkun vörulagersins um kr. 198.000.00 á Selfossfundinum, en hún segir, að aðeins einn fundur hafi verið haldinn á Selfossi um vörulagerinn. Hún kveðst hafa farið ein á fundinn, þ. e. maður hennar hafi ekki verið með. Mætta segir, að Sigurður Ármann Magnússon og annar maður á hans vegum muni hafa skráð blýantstölurnar í vörutalningarbókina. Mætta kveðst ekki hafa endurskoðað bókina. Sigurður Ármann gerði útreikningana. Útreikningar Sigurðar Ármanns voru lagðir til grundvallar söluverði verslunarinnar að frádrægnum 35% að viðbættum kr. 300.000.00. Mætta segir, að munnlegur kaupsamningur hafi verið gerður á heimili mættu að viðstöddum Snorra Árnasyni, en mætta kveðst nú ekki muna, hvers efnis sá samningur var. Mætta segir, að annar fundur hafi verið haldinn á Selfossi með Snorra Árnasyni og hafi Sveinn J. Sveinsson þá verið mættur, í kringum mánaðamót september—október 1970, að því er mættu minnir. Virtist þá verða samkomulag um kaupverð, en mætta man nú ekki, hvaða fjárhæð þá var talað um. Þriðji fundurinn var svo haldinn 18. október 1970, og var kaupsamningur þá undirritaður með 35% afslætti af vörulager. Mætta kveðst aldrei hafa verið með vörutalningarbókina á þessum fundum, en mætta kveðst margsinnis hafa sagt gagnaðilum, að bókin væri heima hjá sér og þeir gætu fengið að kanna hana. Mætta kveðst hafa verið samferða stefnda í bifreið Þorkels frá Selfossi eftir fundinn 18. október 1970. Mætta kannast ekki við að hafa afhent Val bókina, þegar þau komu til Hveragerðis af fundinum. Mætta kveðst aðeins hafa afhent Val bókina í áðurgreint skipti, þegar hún kom af sjúkrahúsi. Mætta kveðst hafa litið svo á, þegar kaupsamningurinn var undirritaður, að endanlegt verð væri komið á söluna. Mætta er spurð að því, til hvers vörutalningin hafi verið gerð og framkvæmd af báðum aðilum. Mætta svarar: „Það var gert til að hafa eitthvað til að miða við“.

Mætta er spurð að því, hvað kaupendur hafi haft til að miða við, þegar þau höfðu ekki haft aðstöðu til að kynna sér bókina. Mætta svarar: „Þau höfðu fulla aðstöðu til þess að kynna sér hana. Bókin lá hjá mér, og ég marg sagði þeim, að þau gætu fengið hana, þegar þau vildu, enda var hún afhent af mér strax, þegar

Valur bað um hana“. „Kaupendur báðu aldrei um að fá að sjá vörutalningarbókina fyrr en Valur bað um hana í nóvember 1970. Á Selfossi voru stefndu spurð að því af Snorra eða Sveini, hvort þau hefðu kynnt sér vörutalningarbókina. Þau svöruðu já. Þar með álitum við, að þau væru búin að ganga að hinu fasta verði, sem tilgreint er í kaupsamningnum“. Mætta er spurð að því, hvort fjárhæðin kr. 2.095.495.08, sem tilgreind er innan á kápu vörutalningarbókarinnar, hafi verið lögð til grundvallar söluverðinu, þegar kaupsamningur var skráður. Mætta svarar: „Ég treysti mér ekki til að svara því“. Mætta er spurð að því, hvort hún telji niðurstöðutölur Sigurðar Ármanns, kr. 2.095.495.08, vera rétta niðurstöðutölu vörulagersins. Mætta svarar: „Ég hef ekki reiknað bókina saman“.

Þá kom einnig fyrir dóm til samprófunar stefndi Valur Mörk Valsson.

Valur tekur fram, að hinn munnlegi kaupsamningur hafi verið gerður mánudaginn 31. ágúst 1970. Þá voru víxilfjárhæðir skráðar inn í dagbók stefndu úr dagbók Ragnheiðar. Áður en kaupsamningur var undirritaður, voru síðan tveir fundir, báðir á Selfossi. Þeir fundir fjölluðu um það, hvernig greiðslur ættu að innast af hendi og hve há afsláttarprósenta ætti að verða. Endanlegt samkomulag um afsláttarprósentu hafi orðið 18. október 1970. Hann segir, að Ragnheiður hafi jafnan haft góð orð um að afhenda vörutalningarbókina. Kveðst hann oftara en einu sinni hafa farið heim til Ragnheiðar og bankað á dyr, en enginn hafi verið heima, svo hann hafi ekki getað fengið bókina. Kveðst mætti í þau skipti, sem hann fór heim til Ragnheiðar til að sækja bókina, aldrei hafa hitt þar neinn fyrir. Mætta segir: „Ennfremur vil ég neita því, að víxlarnir hafi verið skráðir í dagbókina á heimili mínu 31. ágúst 1970, það var gert af okkur Val í versluninni sjálfri“. Mætti segir, að þetta síðasta kunni að vera rétt hjá mættu, en á fundinum 31. ágúst hafi þá verið lögð fram heildarfjárhæð víxlanna. Telur mætti jafnvel mögulegt, að innfærslan í dagbókina hafi farið fram fyrir 1. september 1970. Mætta telur það geta hafa verið“.

Vitnið Sigurður Ármann Magnússon stórkaupmaður kveðst hafa reiknað út hluta af þeim vörum, sem skráðar eru í umrædda vörutalningarbók. Gerði hann það á þann hátt, að hann margfaldaði hið tiltekna vörumagn með einingarverðinu. Skráði hann síðan í bókina niðurstöðutölur af margfölduninni. Vitnið sagði: „Reiknivélin, sem ég notaði, var gömul gerð af vél með smátökkum og þurfti alltaf að færa fram og aftur skalann til að margfalda, og

mjög var óglöggð að sjá tölurnar“. Vélin var handsnúin, og telur vitnið, að mistökin við útreikning sinn hafi orsakast af því, hve vélin var óglögg.

Vitnið Sveinbjörn Þorkelsson kveðst hafa farið á einn fund á Selfossi, en man ekki, hvaða fundur það var. Á fundinum voru móðir hans, stefnandinn Ragnheiður, og stefndu Valur og Olga. Vitnið minnst þess alls ekki, að það hafi afhent stefnda Val vörutalningarbókina, þegar þau komu aftur til Hveragerðis eftir fund þennan.

Vitnið Þorkell Guðbjartsson kveðst hafa verið á Selfossfundinum 17. október. Hann kveður þar hafa verið rætt um afslátt, prósentuafslátt. Þau hafi fallist á, að kaupendur fengju meiri afslátt heldur en um hafi verið samið. Ekki mundi vitnið, hvort vörutalningarbókin lá frammi á fundinum. Vitnið var spurt að því, hvort rætt hefði verið um efni hennar eða niðurstöður. Vitnið svaraði: „Ekki þannig lagað séð, heldur bara upphæðina eins og hún kom fram strax og hún var lækkuð um þennan prósentuafslátt á þessum fundi“. Aðspurtt, af hverju vörutalningarbókin var ekki höfð með, svaraði vitnið: „Það var nú ekki spurt sérstaklega um hana, og stóð aldrei á því, að þau fengju bókina, hún átti að liggja laus fyrir alltaf, hvenær sem var. Það var sagt í upphafi“.

Stefnda Olga Mörk Einarsson kveðst ekki hafa verið á Selfossfundinum 18. október. Hún kveðst ekki muna, hvort rætt var um vörutalningarbókina, og kveðst heldur ekkert geta um það sagt, hvort stefndi Valur fékk vörutalningarbókina í sínar vörslur nefndan dag. Hún var ekki á Selfossfundinum 17. október.

Vitnið Sveinn Júlíus Sveinsson lögfræðingur gaf skýrslu hér fyrir dómi hinn 8. júní 1973, en vitnið var vitundarvottur, er aðiljar undirrituðu kaupsamninginn 18. október 1970. Fært var til bókar: „Vitnið minnst þess ekki, að vörutalningarbókin á dskj. nr. 11 hafi legið frammi, er kaupsamningur var undirritaður. Vitnið kveðst hafa spurt báða aðila, hvort treysta mætti þeirri fjárhæð, sem gefin var upp sem verðmæti vörulagersins. Þá sögðu báðir aðilar, að vörurnar væru örugglega rétt taldar. Á fundinum var upplýst, að Ragnheiður hafði látið reikna út vörutalninguna, og skildist vitninu, að einhver fullorðinn maður í Reykjavík hefði annast þann útreikning. Jafnframt var ljóst, að kaupendur höfðu ekki yfirfarið þá útreikninga. Við gerð kaupsamningsins var á því byggt, að útreikningur á vörulagernum væri rétt útreiknaður. Vitnið minnst þess ekki, að á þessu stigi

hafi verið um það rétt, að fjárhæð kaupsamningsins skyldi endurskoðuð, eða öllu heldur segir vitnið, að ekki hafi verið reiknað með því, að vörulagerinn hafi verið rangt útreiknaður. Vitnið segir, að síðar hafi kaupendur fengið grun um, að vörulagerinn væri ekki rétt útreiknaður, og hafi þau þá fengið vörutalningarbókina, og reiknaði vitnið þá tölurnar allar á ný í vörutalningarbókinni. Varð niðurstaða vitnisins á útreikningunum sú, að vörurnar væru of hátt reiknaðar. Vitnið fór til Hveragerðis og ræddi við kaupendur og skýrði þeim frá niðurstöðu útreikninganna. Leiddi þetta til þess, að haldinn var fundur á ný á skrifstofu Snorra Árnasonar á Selfossi. Þar viðurkenndi Ragnheiður, að þarna væri um mistök að ræða. Hún viðurkenndi, að hún ætti að bera skaðann af þessum mistökum, en talaði jafnframt um, að þetta kæmi sér mjög illa fyrir hana, þar sem hún hefði reiknað með að fá þessa peninga. Eftir því sem vitnið minnir, gerði það eins konar uppkast að samningi til leiðréttingar á kaupsamningnum og hafi þá einkum verið haft í huga, að greiðslur kæmu þannig út, að þær yrðu hagstæðar fyrir seljanda. Minnir vitnið, að Þorkell hafi ekki verið á fundinum og að Ragnheiður hafi viljað bera þetta samkomulag undir hann, og minnir vitnið, að af þeim sökum hafi ekki verið gengið frá þeim samningi, sem vitnið hafði gert uppkast að. Á þessum fundi lá ljóst fyrir, að allir aðilar voru sammála um, að við kaupin á versluninni hafi vörulagerinn verið lagður til grundvallar söluverðinu og þess vegna hlyti verðið að lækka, þegar í ljós kom, að vörulagerinn var í rauninni minna virði heldur en gengið hafði verið út frá. Vitnið kveðst vel muna eftir, þegar rétt var um það við kaupin, hvaða afsláttarprósenta skyldi notuð við kaup og útreikning á vörulagernum. Vitnið kveðst muna, að endanlega var ákveðin afsláttarprósenta af vörulagernum, en vitnið man nú ekki, hve afslátturinn var mikill, en segir, að afsláttarprósentan hafi ekki verið lægri heldur en 35%. Vitnið segir, að vel geti verið, að útreikningur á söluverðinu hafi farið fram eins og í greinargerð stefnda segir, enda þótt vitnið muni nú ekki lengur eftir þeim tölum, sem þar greinir“.

Í málinu liggur frammi vottorð Símonar Kjærnesteds löggilts endurskoðanda, dagsett 7. júní 1973. Þar segir svo:

„Að beiðni yðar hefi ég farið yfir útreikning og samlagningu á vörutalningarbók merktri „nr. 11 lagt fram í bæjarþingi Reykjavíkur 28/3 1973“. Samkvæmt bókinni eru vörubirgðir kr. 1.905.278,23 — krónur einmilljónníuhundruðogfimmþúsundtvö-hundruðsjötíuogátta $2\frac{3}{100}$ —.

Aðal skekkjurnar eru á bls. 4 kr. 78.740.00 og bls. 33 kr. 27.216.00. Samtals voru skekkjurnar 100 að tölu“.

V.

Aðalkrafa stefnenda er á því byggð, að lagt sé til grundvallar söluverð verslunarinnar, eins og það er tilgreint í kaupsamningi, kr. 1.565.000.00, og krefjast stefnendur þess, að stefndu verði dæmt að greiða kr. 400.000.00 samkvæmt tölulið 3 og kr. 113.602.00 samkvæmt töluliðum 5—8 í kaupsamningi. Leggja stefnendur á það áherslu, að stefndu hafi keypt hið selda á föstu verði og hafi vörulagerinn ekki skipt öllu máli við kaupin. Stefndu hafi ekki sannað, að söluverðið hafi átt að vera annað en það, sem í kaupsamningi er skráð. Beri því að taka aðalkröfuna til greina.

Varakröfu sína sundurliða stefnendur þannig:

- „1. Skuld samkvæmt kaupsamningi kr. 513.602.00
2. Verðmæti vörulagers skv. dskj. nr. 11, kr. 2.095.498.08,
÷ 35% kr. 1.362.071.00
3. ÷ verðmæti vörulagers skv. dskj. nr. 15, kr. 1.905.278.23,
÷ 35% — 1.238.430.00 kr. 123.641.00
4. ÷ aðstaða og heiti skv. fram-
burðum aðila umfram dskj. nr. 6 — 100.000.00 — 23.641.00

Kr. 489.961.00“

Í varakröfunni er lagt til grundvallar, að veðmæti vörulagersins lækki um kr. 123.641.00, en goodwill (aðstaða og heiti) reiknist þá á kr. 300.000.00, þ. e. 100.000.00 kr. hærra en stefndu geri ráð fyrir.

Stefnendur sundurliða þrautavarakröfu sína þannig:

- „1. Skuld samkvæmt kaupsamningi kr. 513.602.00
2. ÷ mismunur vörulagers skv. dskj. nr. 11 og dskj. nr. 15 — 123.641.00

Kr. 389.961.00“

Í þrautavarakröfu er gert ráð fyrir lækkun á vörulager og söluverði þar með um kr. 123.641.00, en að goodwill sé þá reiknaður á kr. 200.000.00.

Stefndu byggja kröfur sínar í málinu á því, að þeir hafi treyst því, að stefnandinn Ragnheiður gæfi upp rétt verð á vörulagernum. Síðar hafi komið í ljós, að vörulagerinn að fráðregnum 35% hafi verið of hátt reiknaður um kr. 123.640.95, og beri því að lækka kaupverðið um þá fjárhæð, enda sé þá út frá því gengið að reikna goodwill á kr. 200.000.00. Kröfugerð stefndu er þannig því næst sú sama og þrautavarakrafa stefnenda.

VI.

Það er upplýst í málinu, að stefnandinn Ragnheiður hafði með málið algerlega að gera f. h. meðstefnandans Svövu. Í fyrirsvari stefndu var aðallega stefndi Valur Mörk. Báðir aðiljar nutu lögfræðilegrar aðstoðar við gerð kaupsamningsins. Fram er komið í málinu, að stefnendur afhentu stefndu verslunina um mánaðamótin ágúst—september 1970, án þess að nokkur skriflegur kaupsamningur væri þá gerður. Ragnheiður og Valur Mörk virðast vera samsaga um það, að þá hafi verið gengið út frá því, að stefndu greiddu kr. 300.000.00 í goodwill og andvirði vörubirgða að fráðreginni einhverri ákveðinni prósentu, sem þá var ekki búið að semja um. Vörutalning fór fram dagana 27. og 28. ágúst s. á. að viðstöddum fulltrúum beggja aðilja, en útreikningur var ekki gerður fyrr en síðar. Sá Ragnheiður um útreikninginn, og höfðu kaupendur ekki endurskoðað hann, þegar kaupsamningur var undirritaður. Samkvæmt útreikningi Ragnheiðar nam verðmæti vörubirgðanna kr. 2.095.495.08, en samkvæmt skýrslu hins lögilta endurskoðanda var verðmætið ekki nema kr. 1.905.278.23. Þrátt fyrir það, að endurskoðun útreikningsins hefði ekki farið fram, undirrituðu stefndu kaupsamninginn án nokkurs fyrirvara um útreikning á vörubirgðum eða öðru, þar sem söluverðið var ákveðið kr. 1.565.000.00 án sundurliðunar. Lækkunarkrafa stefndu, kr. 123.640.95, svarar til 7.9% af hinu skráða söluverði, kr. 1.565.000.00. Sé fjárhæð vörulagersins samkvæmt niðurstöðu endurskoðandans, kr. 1.905.278.23, lækkuð um 35% og kr. 300.000.00 lagðar þar við, kemur út fjárhæðin 1.538.430.85. Hefði hið rétta verð á vörubirgðunum legið fyrir, þegar gengið var frá kaupsamningnum, kynni það að hafa haft áhrif á afsláttarprósentuna. Þegar allt þetta er virt, málsatvik að öðru leyti og hafðar eru í huga þær sönnunarreglur, sem hér eiga við, þykir

rétt að taka lækkunarkröfu stefndu til greina með kr. 65.000.00. Verður krafa stefnenda því tekin til greina þannig, að stefndu verður dæmt að greiða in solidum kr. 413.602.00 að frádregnum kr. 65.000.00, eða kr. 348.602.00 með vöxtum, sem rétt þykir að reikna 8% ársvexti af kr. 365.000.00 frá 18. október 1970 til 15. desember 1970, af kr. 448.602.00 frá þeim degi til 21. september 1972 og af kr. 348.602.00 frá þeim degi til greiðsludags. Þá ber stefndu að greiða stefnendum málskostnað, sem ákveðst kr. 45.000.00.

Bjarni K. Bjarnason borgardómari kvað upp dóm þennan.

Dómsorð:

Stefndu, Olga Mörk Einarsson og Valur Mörk Valsson, greiði in solidum stefnendum, Ragnheiði Kr. Björnsdóttur og Svövu Magnúsdóttur, kr. 348.602.00 með 8% ársvöxtum af kr. 365.000.00 frá 18. október 1970 til 15. desember 1970, af kr. 448.602.00 frá þeim degi til 21. september 1972 og af kr. 348.602.00 frá þeim degi til greiðsludags og kr. 45.000.00 í málskostnað, allt innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.
